

sicut ergo Salomon, 3 Reg. 2, in speciali throno matrem ad dexteram collocavit, ita et Christus in cœlo regnans; unde multi de Christo et Virgine intelligunt verba illa Luc. 22: *Exierunt obviam sponsæ et sponso*. Sexta, aliqui probabiliter existimant, Joannem Evangelistam jam surrexisse cum corpore glorioso; probabilis etiam sententia est, eos, qui cum Christo surrexerunt, corpore et animo glorioso cum Christo regnare; ergo de corpore B. Virginis non solum erit hoc probabile, sed certum. Septima, quia animæ beatorum appetunt gloriam corporum, et illam petunt. Unde, quatenus ex hac parte non habent expletum omnem appetitum, quædam accidentalitatis beatitudinis perfectio illis deest; ergo etiam anima B. Virginis a corpore separata hunc habuit appetitum ac desiderium; ergo decuit statim expleri, ut omni ex parte esset perfecta; et si hoc postulavit, sine dilatione exaudita est, propter singularem dignitatem, et quasi jure materno. Tandem hoc privilegium Virginis ad gloriam Dei spectat, Christique Domini; et dignitatem Virginis, summamque innocentiam, puritatem et charitatem maxime decet; quæ enim universæ carnis maculas non contraxit, et ab omnibus sordibus quam longissime abfuit, non debuit, ut cæteri, carnis resurrectionem expectare. Cui veritati nihil est quod repugnet; ergo sicut alia privilegia proportionata matris Dei creduntur Virgini esse concessa, ita est sine ulla dubitatione de hoc judicandum.

9. *Dubium primum.* — *Responsio.* — Sed quæres qua certitudine hæc veritas tenenda sit. Auctor enim libri de Assumptione, nomine Hieronymi, eam dubiam relinquere visus est, quanquam ita pie posse existimari non neget. Et fere cum eadem formidine hoc asseruit Augustinus (si auctor est libri de Assumptione, qui inter ejus opera refertur, tom. 9), et serm. 34 de Sanctis; Abulensis etiam, Matth. 22, q. 230, solum dicit esse probabilior opinionem. Cajetan. autem, opuse. de Conceptione, dicit esse piam sententiam, et fere idem docet Sotus, in 4, d. 43. Canus vero, lib. 12 de Locis, c. 11, addit esse petulantem temeritatem hoc negare, quem secutus est Corduba, lib. 1 Quæstionum Theologicarum, q. 17; Catharinus autem, lib. 4 contra Cajetan., et in opus. de Conceptione, contendit esse de fide. Sed revera non est, quia neque est ab Ecclesia definita, nec est testimonium Scripturæ, aut sufficiens traditio quæ infallibilem faciat fidem. Est igitur jam nunc

tam recepta hæc sententia, ut a nullo pio et Catholico possit in dubium revocari, aut sine temeritate negari; atque adeo videtur habere eum gradum certitudinis, quem habet alia veritas supra tractata de sanctificatione Virginis in utero matris.

10. *Dubium secundum.* — *Responsio.* — Ex iis colligere licet, incertum esse quanto tempore post mortem Virgo resurrexit, in cœlumque assumpta fuit. Quidam enim asseruerunt resurrexisse et assumptam esse quadraginta diebus post mortem suam, id est 23 Septembris. Nam mors creditur accidisse die decima quinta Augusti, quando Ecclesia celebrat festum Assumptionis. Cui sententiæ favet Beda, qui, in Martyrologio, nono Kalend. Octobris ponit secundam assumptionem S. Mariæ Virginis, et priorem posuerat decimo octavo Kalend. Septembris. Unde necesse est hanc intelligi de assumptione in sola anima; illam vero de assumptione in anima et corpore. Alii existimant eodem die mortem, resurrectionem et assumptionem accidisse, quia Ecclesia eodem die omnia celebrat. Quæ tamen conjectura debilis est, ut assertionem parum verisimilem confirmet, aliquam vero probabilitatem habet ad præcedentem sententiam refellendam; Ecclesia enim duplicem illam festivitatem non agnoscit.

11. *Quanto post mortem tempore Virgo resurrexit.* — *Cur Virgo ab Angelis in cœlum dicatur assumpta.* — Probabilior ergo conjectura est post triduum resurrexisse, hoc enim magis consentaneum est historiis dictis. Dicit enim Nicephorus Apostolos totum triduum ad monumentum Virginis perseverasse, hymnorum carmina audientes; post diem autem tertium advenisse Thomam, et quod supra narratum est, accidisse; deinde quandam congruitatem habet, quod in hoc etiam B. Virgo fuerit filium imitata. Eodem autem die quo resurrexit, in cœlum assumpta est, quia nulla erat ratio vel occasio alicujus dilationis, sicut in Christi Domini ascensione fuit. Quo autem honore et angelico comitatu perducta in paradysum fuerit, tractant eleganter Sancti Patres supra citati, et pia potius consideratione quam scholastica discussione indiget. Præcipue videri possunt Athanas., ser. de Sanctissima Deipara; et Sophronius, epist. de Assump. Virg.; et Damasc., orat. 1 de Dormit. Virginis, in fine, et orat. 2, per totam; et D. Anselmus, de Excellentia Virginis, c. 8; qui Patres pie credunt non solum omnes Angelorum et Sanctorum choros, ve-

rum etiam ipsummet Christum Dominum in Virginis occursum venisse, et cum ingenti gloria et gaudio secum eam in thronum deduxisse; quos Patres secutus est D. Anton. 1 p. Hist., tit. 6, c. 2, § 1; et videri etiam potest Canisius, lib. 5 de Deipara, c. 3 et sequentibus. Illud denique in hoc mysterio advertendum est, propter Assumptionis nomen, et propter vulgarem picturam, qua depingitur Virgo quasi angelico ministerio et virtute in cœlum elevata, videlicet, non esse hoc ita intelligendum ac si B. Virgo illorum opera ad ascendendum indigeret; propria enim virtute, quæ omnibus gloriosis corporibus communis est, ascendere poterat. Dicitur ergo assumpta ab Angelis, quia honoris causa eam comitabantur, et magis dicitur assumi quam ascendere, quia illa virtus simpliciter non erat connaturalis tali personæ, sicut fuit Christo, ac propterea etiam (ut supra dicebam) magis proprie dicitur assumptio de corpore quam de solo spiritu, quia spiritus non tantum gloriosa, sed etiam propria et naturali virtute ascendere potest.

SECTIO III.

Ad quantam perfectionem essentialis beatitudinis fuerit Virgo assumpta.

1. *Virgo in perfectione beatitudinis omnium hominum et Angelorum hierarchias superat.* — Primum omnium certum est, B. Virginem superare in perfectione beatitudinis omnium hominum et Angelorum hierarchias. Hæc est veritas fidei, quam Ecclesia confitetur illis verbis: *Exaltata est sancta Dei genitrix super choros Angelorum ad cœlestia regna*. Et eam ut certissimam universa Ecclesia amplectitur. Unde Ansel., de Excellentia Virg., c. 4: *Tota, inquit, Christianitas novit, quæ illam super omnes cœlos exaltatam, et angelicis choris prælatam certissime credit*. Quod infra, c. 8, eleganter confirmat. Et eadem est omnium antiquorum Patrum traditio, quos magna ex parte supra retuli, disp. 18, sect. 4, de eximia Virginis sanctitate sermonem habens, ubi attuli Chrysost., Damasc., Ephrem, Andream Cretensem, Petrum Damian., et alios. Quibus adjungi potest Jacobus, qui in liturgia Virginem appellat *gloriosiorem quam Cherubim et Seraphim*. Et Athanas., de Sanctissima Deipara, ubi eam inquit, *vere esse reginam et dominam omnium, a dextris filii assistentem, et ubique regnantem*. Et Bernardus, ser. 1 et 2 de Assumpt.: *Quantum gratiæ in terris adeptæ*

est præ cæteris, tantum obtinuit in cœlo gloriæ singularis. Et Guarricus, serm. de Assumpt., sic introducit Christum loquentem: *Nullus mihi plus ministravit in humilitate mea, nulli abundantius administrare volo in gloria mea, nec satis glorificatus videor, donec tu glorificeris*. Et Damasc., orat. 1 de Dormit. Deiparæ: *Omnes, inquit, res creatas superat, omnibus dominatur operibus, super cœlos cœlorum extollitur incomparabiliter*. Et Nazian., in invocat. ad Virginem, *præstantiorem exercitiibus cœlestibus vocat*. Rationes vero non sunt necessariæ, quia ex iis, quæ de gratia et merito Beat. Virginis diximus, sunt satis manifestæ.

2. Reliquum est ut ad explicandam hanc beatitudinis virginæ perfectionem, quid in Verbo singulariter videat, doceamus. Di co autem *singulariter*, quia suppono videre ea omnia quæ communia sunt omnibus beatis, ut sunt mysteria fidei, et rerum naturalium genera, et species, et si quæ sunt similia. Suppono etiam hæc omnia videre majori intentione et claritate, quam ullum Angelorum aut hominum; hoc enim necessario consequitur ex perfectiore beatitudine, ut per se notum est. Solum ergo desiderari potest ut explicemus perfectionem quasi extensivam in ordine ad res creatas seu effectus in Deo visos, ac denique ut visionem B. Mariæ cum aliorum beatorum visionibus comparemus.

3. *Virgo videt in Verbo quidquid Angeli hominesque vident.* — Secundo ergo probabiliter dicitur B. Virginem videre in Verbo quidquid omnes Angeli et puri homines vident. Explicatur conclusio: contingit enim aliquem, qui est minus perfecte beatus, aliquid videre in Verbo, quod non videatur a perfectiori beato, quia perfectio beatitudinis non sumitur ex iis objectis secundariis, sed ex perfectiore visione Dei. Et inter ipsa objecta secundaria, quamvis unum lateat perfectionem beatam, possunt alia ab ipso videri, ratione quorum non solum compenditur perfectio visionis, sed etiam superetur. Hoc igitur modo, quamvis Deipara beatitudinis perfectione omnes superet, posset aliquis videre in Verbo aliquid quod ipsa non videat. Dicitur ergo, quamvis ex sola majore perfectione intensiva beatitudinis non sequatur B. Virginem videre omnia quæ omnes ac singuli beati vident, nihilominus verum esse B. Virginem etiam in hac perfectione extensiva superare omnes beatos. Quod ut probem, rursus adverto, tripliciter posse in hoc genere

unum beatum excedere alium. Primo, quia unum et idem supernaturale opus seu mysterium perfectius cognoscit quam alius, plures, verbi gratia, rationes, circumstantias, seu causas illius cognoscendo. Secundo, quia unus cognoscit aliquas rerum species, quas non cognoscit alius. Tertio, quia cognoscit aliqua individua. De primo et secundo membro, fere nulla est difficultas in præsentia conclusione, quia de supernaturalibus mysteriis certum est omnia perfectius videri a B. Virgine in Verbo, quam ab ullo beato. Hæc enim mysteria ad duo præcipue referuntur, Trinitatis, scilicet, et incarnationis; omnes enim alii effectus supernaturales et gratiæ ad incarnationem aliquo modo ordinantur, vel ab illa manant. Mysterium autem incarnationis magis ad Virginem pertinet, quam ad ullum alium beatorum, et ideo nullus esse potest infra ipsam, qui plura de hoc mysterio cognoscat quam illa, præsertim cum conjunctio quam B. Virgo habet cum tali opere, et fructus gratiæ ac meritorum, quos per ipsum obtinuit, omnium aliorum beatorum statum ac dignitatem excedat. Mysterium vero Trinitatis, cum nihil aliud sit quam Deus ipse, eo ab unoquoque beato perfectius videtur, quo in essentiali perfectione beatitudinis magis reliquos superat, quia essentialis perfectio beatitudinis penes hoc potissimum objectum attendenda est. In quo non sunt aliæ rationes præter essentielles et notionales, quas omnes universi beati necessario vident, quamvis unus majori claritate et intensione, quam alius, in quo B. Virgo omnes antecedit, ut in principio hujus sectionis dictum est. Rursus (quod ad species rerum pertinet) vident omnes beati universas, quæ vel in aliqua temporis differentia futuræ sunt, vel in virtute causarum naturalium continentur. De speciebus vero absolute possibilibus incertum est, an aliquis beatus aliquid in hoc genere videat. Si tamen nonnulli vident aliquas, solum est quatenus ex perfectione visionis necessario consequitur; quidquid autem est perfectionis in visione beatifica aliorum beatorum, visioni B. Virginis deesse non potest; quia et dignitas ejus, et merita, et gratia, pene infinite dignitatem, gratiam ac merita reliquorum beatorum excedunt; ergo si quæ species possibile a beatis videntur in Verbo, omnes illas videt B. Virgo, et tum has, tum cæteras omnes perfectius videt ac comprehendit, quam cæteri.

4. In tertio autem membro, id est, in in-

dividuorum cognitione, solet esse major differentia inter beatos. Fieri enim potest ut inferiores beati plura ex iis videant, quia ad eorum statum pertinent. Sed de his etiam rebus vera est doctrina tradita, Beatissimam, scilicet, Virginem videre omnia singularia et individua quæ omnes ac singuli beati vident. Nam (ut suppono ex 1 p., q. 12) videt unusquisque beatus in Verbo a principio beatitudinis omnes effectus singulares ad suum statum pertinentes, mensurando statum illum, non per momenta et successiones nostri temporis, sed per instans æternitatis, in qua ipsi, ut beati sunt, vivunt; sed omnia quæ ad statum omnium et singulorum beatorum pertinent, altiori quadam ratione spectant ad Virginis statum; ergo videt ipsa quidquid singuli vident. Explicatur minor, quia omnes isti effectus, vel res singulares quæ dicuntur ad statum beatorum pertinere, pertinent aliquo modo ad effectus gratiæ, et ad salutem prædestinatorum ordinantur. Nam qui hujusmodi non sunt, nec de illis beati solliciti sunt, nec per se pertinent ad beatificam eorum perfectionem. Sed B. Virgo singulari modo cooperata est Christo ad omnium hominum ac prædestinatorum salutem, ut superius, disp. 18, sect. 4, ex Patrum sententiis ostendimus. Et nunc sufficiunt verba Andrea Cret., serm. de Dormit. Virginis: *Sola præter naturam fuit electa ad naturam renovandam, sola deservit opifici universæ naturæ.* Et confirmatur, nam B. Virgo propter hanc cooperationem, et propter matris dignitatem vocatur a Patribus, *Mater viventium, domina rerum, regina beatorum*, ut videre est in August., serm. de Nativit., et ser. 35 de Sanctis; Athan., de S. Deipara; Damasc., lib. 4, c. 15; Anselm., lib. de Excell. Virginis, c. 9; ergo ad statum ejus pertinent omnia quæ ad singulos subditos, servos, ac spirituales ejus filios specialiter pertinent. Denique, ut exemplis rem explicemus, quidquid S. Bernardus in sua religione operatus est, adjutricem habuit B. Virginem; et hoc idem de B. Dominico ac singulis aliis merito affirmare possumus; comparatur ergo ad omnes B. Virgo tanquam universalis causa, ad quam referuntur omnia quæ ad singulos pertinent. Complectitur ergo eminenti dignitate et statu suo omnia quæ ad inferiores status singulorum pertinent; ergo in omni rerum genere videt in Verbo quidquid omnes ac singuli beati vident.

5. Videt Virgo in Verbo quidquid Deus per scientiam visionis, exceptis iis quæ ad Chris-

tum singulariter pertinent. — Tertio, ex his pie et probabiliter colligo, videre B. Virginem in Verbo quidquid Deus videt scientia visionis, iis solum exceptis quæ singulariter ad Christum et ad interiores animæ ejus cogitationes pertinent. De hac exceptione nullus (ut opinor) dubitabit. Quia cum B. Virgo longe sit Christo inferior, tam dignitate quam beatitudine, non decet ut sine manifestatione et consensu ejus omnes illius cogitationes et interiores actus intueri possit. Nec enim pertinet ad statum inferioris, ut omnes cogitationes superioris videat, neque ullum est probabile fundamentum ad hoc asserendum, præsertim cum B. Virgo non omnino comprehendat excellentiam gratiæ et gloriæ Christi Domini. Hac igitur relicta exceptione, de reliquis probatur conclusio. Primo, ex iis quæ Patres docent de excellentia gloriæ ac beatitudinis Deiparæ; Bernard. enim, in serm. *Signum magnum*, tractans illa Apocalyp. 12: *Et mulier amicta sole*, et per illam Virginem intelligens cum Augustino, lib. 4 de Symbolo ad Catechumenos, c. 1: *Jure*, inquit, *sole perhibetur amicta, quæ profundissimum Divinæ sapientiæ, ultra quam dici potest, penetravit abyssum, ut quantum creature conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur unita.* Quæ verba, ne nimium probare videantur, non de absoluta capacitate obedientiali intelligenda sunt; sed secundum legem ordinariam, et juxta congruentem ac decentem rationem, considerata conditione personæ, ac dignitate, cum qua aptissime quadrat hæc perfectio visionis, de qua loquimur. Unde Germanus, serm. de Assumpt.: *Spiritus tuus, o Maria, vivit in æternum, omnia observas, omnia intueris, et inspectio tua ad omnes se porrigit.* Et plures statim referam. Secundo ita hoc confirmo, quia verisimile est totam multitudinem beatorum inferiorum Virgine videre omnia, quæ habitura sunt esse in aliqua differentia temporis, his exceptis quæ ad personas Christi et Virginis spectant. Non quod singuli omnia videant, sed quod, dum hi quædam vident, alii alia, tota beatorum collectio totam rerum collectionem exhauriat, quia re vera omnia sunt propter electos, ita ut peccatorum et reprobatorum permissio ad bonum prædestinatorum ordinetur. Cum ergo unusquisque videat quæ ad se spectant, et omnia sint propter illos, omnes videbunt omnia. Sed B. Virgo videt omnia quæ omnes et singuli vident (ut probatum est); et præterea videt omnia quæ sibi sunt propria; ergo. Tertio,

ratio in præcedenti assertionem facta ad hanc potest accommodari, quia omnia supernaturalia quodammodo per Virginem et propter Virginem facta sunt, ut Sancti loquuntur. Quia per illam facta est incarnatio, per quam seu propter quam facta sunt cætera omnia bona; mala enim sunt horum defectus, quæ sicut privationes per habitus cognoscuntur; est ergo B. Virgo sub Christo veluti universalis causa illi conjunctissima; ergo ad illius statum pertinet totum universum, et statum beatorum omnium ac damnatorum in Verbo comprehendere. Quæ tota perfectione maximam congruentiam habet cum dignitate matris Dei, dominæ ac reginæ rerum omnium, nihilque est quod illi obstare possit; ergo.

6. *Objectio. — Responsio.* — Dices: videtur æquare matrem filio in perfectione gloriæ atque essentialis beatitudinis. Respondetur, minime id sequi, primum, quia simpliciter non videt anima Virginis omnia quæ cadunt sub scientiam visionis, sicut videt anima Christi. Deinde, licet videret omnia, nihilominus multum excederet Christus in visione Dei, quia perfectiori lumine et claritate videt Deum, et ex rebus possibilibus multo fortasse plura intuetur.

7. *Perfectio virginæ beatitudinis quanta.* — Quarto addo, probabiliter credi posse superare Virginem in perfectione visionis beatæ non solum singulos sanctos Angelos, vel puros homines, sed etiam universas omnium perfectiones in unum collectas. Sensus hujus assertionis, ejusque fundamentum ex supra dictis de gratia, et meritis B. Virginis petenda sunt. Nam (ut Ildephonsus loquitur, serm. 2 de Assumptione), *sicut est incomparabile quod gessit, et inestimabile quod accepit, ita est incomprehensibile præmium gloriæ quod promeruit.* Quæ verba cum aliis multis Sanctorum Patrum testimoniis retuli supra, disput. 18, sect. 4, quæ hoc loco repetere molestum et supervacaneum esset. Addi vero potest, quod Bonavent., lib. de Laudibus Virginis, ex Patrum sententiis dicit, *Dei gloriam magis in sola Virgine quam in cæteris Dei operibus (Christum semper excipio) enitere.* Quod verum non esset, nisi omnium bona et perfectiones gloriæ in Virgine essent congregatæ. Unde concludit: *Gloriosum gloriæ Mariæ privilegium est, quod post Deum major nostra gloria et majus nostrum gaudium ex Maria est.* Cætera quæ hic desiderari possunt, in prædicto loco videantur.

SECTIO IV.

Utrum habeat omnes perfectiones gloriæ accidentalis, corporis et animæ.

1. *Aureola Doctoris in cælo Virgo fruitur.* — Ex iis quæ de essentiali gloria Virginis dicta sunt, facile intelligi potest quid de accidentali ejus gloria sit sentiendum. Hæc enim gloriam essentialem consequitur, illique proportionatur ac commensuratur. Primum igitur (quod ad animam pertinet) quædam sunt perfectiones gloriæ accidentalis omnibus beatis communes, quamvis non sint æquales in omnibus, ut sunt variæ revelationes quæ fiunt extra Verbum, gaudia, impetrationes aliquorum effectuum, et si quæ alia sunt hujusmodi. De quibus nullum est dubium quin B. Virgo perfectius et cumulatus abundet hujusmodi præmiis accidentalibus, quam omnes alii beati, ut per se constat ex hactenus dictis. Aliæ vero sunt perfectiones singulariter et proprie pertinentes ad quasdam personas, seu munera et status earum. In quo ordine poni possunt aureolæ, quæ tribus statibus hominum attribui censentur, scilicet, Virginibus, Doctoribus et Martyribus. Et de aureola quidem virginitatis constat, tanto esse excellentiorem in Virgine, quanto ipsa perfectius cæteris virginitatem coluit; quod enim absque pugna carnis perfectissimam castitatem servaverit, nec illius meritum, nec coronam diminuit, ut docte, ac pie et copiose ad hoc propositum disserat Supplem. Gab., 4, d. 49, q. 4, a. 3, dub. 2. Rursus existimo non caruisse propria aureola Doctoris, quia (ut supra ex SS. Patribus ostendimus) singulari et excellentiori modo fuit fidei magistra, et Doctorum doctrix. Neque enim ad hanc aureolam promerendam necesse est publice docere, aut pro concione prædicare; sed satis est veritatem fidei in alios diffundere, ut D. Thom. docet, in 4, d. 49, q. 5, art. 5.

2. *Dubium.* — Dubitatio nonnulla est de aureola martyrii, quia B. Virgo violentam mortem passa non est, ut supra diximus; non ergo fuit vere martyr; ergo neque habet aureolam martyrii. Neque enim satis est quod in morte filii valde de illius passionibus doluerit; alioqui qui meditando Christi passionem vehementer dolent, hanc aureolam consequerentur, quod est aperte falsum. Et hanc sententiam tenet Abulen., Matth. 13, q. 20; et Sotus, in 4, d. 49, q. 5, art. 2. Aliis simpliciter videtur B. Virginem vere ac proprie

habere aureolam martyrii. Ita docuit Supplem. Gab. supra, et Viguierus, in Institut. Theolog., c. 14, § 3, vers. 2; et potest fundari, quia Sancti absolute eam vocant *martyrem, et plus quam martyrem*, ut colligitur ex Bernardo, in serm. *Signum magnum*; Hieron., serm. de Assumpt.; Ildephons., serm. 2 de Assump.; Anselm., lib. de Excell. Virg., c. 5; qui hoc epithetum præcipue Mariæ attribuunt, propter dolorem quem in filii morte passa est. De quo Simeon dixit: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Qui* (inquit Anselmus) *major fuit omnibus doloribus. Quidquid enim crudelitatis inflictum est corporibus martyrum, leve fuit, aut potius nihil comparatione tue passionis. Quæ nimirum sua immensitate transfixit cuncta penetralia tua tuique benignissimi cordis intima. Et utique, pia domina, non crediderim te potuisse ullo pacto stimulos tanti cruciatus, quin vitam amitteres, sustinere, nisi ipse spiritus vitæ dulcissimi filii tui, pro quo moriente conquerebaris, et tantopere torquearis, te confortaret.* Ex quibus verbis potest hæc sententia in hunc modum explicari: Christus Dominus vere ac proprie martyr fuit. Nam propter veritatem morum et doctrinæ violenter interfectus est, ut docet D. Thomas, loco cit., ex 4 Sentent.; B. autem Virgo, tum propter summam cum Christo conjunctionem, tum quia simul cum filio constanter perseverabat in suæ fidei et amoris testimonio, simul cum ipso patiebatur. Et (ut inquit Lauren. Just., 1. de Triumph. Christi agone, c. 21) *cor ejus clarissimum passionis Christi speculum, et perfecta mortis imago effectum erat.* Ergo simul cum Christo martyr effecta est. Nam, licet Christi interfectores directe non intenderent illam propter Christum affligere, tamen re ipsa persequendo Christum, ipsam persequabantur, et occidendo Christum, quantum in ipsis erat, eam interficiebant. Qui modus passionis et persecutionis sufficiens est ad martyrium, ut in Innocentibus constat, qui vere fuerunt martyres, quamvis persecutores non intenderent occidere eos propter Christum, sed solum interficere Christum; ergo ex hac parte sufficienter B. Virgo passa est propter fidem et propter Christum. Aliunde vero sustinuit dolorem sufficientem ad inferendam mortem corporis, nisi peculiari Dei auxilio fuisset suffulta; ergo potest dici martyr, vel (ut Ephr. eam vocat, orat. ad Virginem) *martyrum honor ac decus*; ergo hoc satis est ad aureolam martyrii comparandam.

3. *Aureolam martyrii in cælo, quomodo Virgo habeat.* — *Dotes virginæ corporis in cælo quales.* — Hæc controversia parvi momenti esse videtur, nam in gloria essentiali constat habere Virginem quicquid respondere potest perfectissimo martyrio, tum propter discursum factum; tum quia animo et voluntate paratissima fuit ad mortem pro Christo sustinendam. Quod vero pertinet ad accidentalem ornatum seu decorem, qui *aureola* dicitur, etiam videtur certum aliquid peculiare habere B. Virginem in hoc genere, quod est veluti insigne quoddam excellentissimæ fortitudinis et charitatis ejus, sive hoc dicatur aureola martyrii, sive aliquid eminentius illa, quod videtur proprius ac verius dici. Quemadmodum etiam verisimile est, ob dignitatem matris Dei, et egregium pietatis opus, quod B. Virgo in Christum exercuit, habere ipsam singularem aliquem splendorem ac decorem, qui perfectior sit quam omnis aureola, qui tamen inter aureolas non connumeratur, sed perfectio quædam est altioris rationis. Et ex iis facile est intelligere quid de gloria corporis Virginis sentiendum sit. Habet enim omnes illas dotes quæ omnibus beatis communes sunt, tantoque excellentius, quanto perfectiori animæ beatitudine fruitur. Rursus ob singularem filii generationem, castissimam atque purissimam, existimo habere in corpore singularem aliquem et admirabilem splendorem, vel aliquid aliud quod sit veluti insigne regni dignitatis, ac divinæ maternitatis ac principatus, et dominii in omnes beatos; Bonav., in Spec. B. Virg., c. 6.

4. *Singularem in cælo chorum sub Christo Virgo constituit.* — Ex quibus omnibus tandem sequitur B. Virginem ita in omnibus excedere alios beatos, ut sub Christo ipsa sola specialem sedem et singularem chorum in beatitudine constituat. In ordinibus enim Angelorum sanctorum novem chori distinguuntur ministeriis et operationibus distincti; sancti vero homines, vel sub illius ordinibus collocantur, vel certe in illis ordinantur et constituuntur. Nam (ut Theologi docent, in 2, d. 9) ad singulos ordines Angelorum aliqui homines assumuntur; at vero B. Virgo, quoniam habuit superiorem dignitatem, quæ altioris est ordinis, et ministrorum statum excedit, ideo per se singularem chorum constituit. Et hoc modo dicitur ab Ecclesia *exaltata super omnes choros Angelorum*, tanquam omnium domina ac regina. De qua melius quam de Esther verum est, quod scribitur

Esther 2: *Ducta est ad cubiculum regis, et habuit gratiam et misericordiam eam eo super omnes mulieres, et posuit diadema regni in capita ejus.*

DISPUTATIO XXII,

In tres sectiones distributa.

DE ADORATIONE BEATÆ VIRGINIS.

Postquam de omnibus Deiparæ perfectionibus actum est, superest ut de cultu ac veneratione, qua illam prosequi tenemur, sermonem insituamus. Hic autem cultus ad duo præcipua capita revocari potest. Alterum est honor, seu adoratio, de quo in disputatione præsentis. Alterum est oratio, de quo in sequenti dicemus. Quoniam vero de adoratione, tum in genere, tum de illa quæ sanctis hominibus et Angelis debetur, in priori tomo copiose satis disputatum est, ideo ea solum, quæ sunt Virginis propria, hoc loco adjungemus.

SECTIO I.

Utrum B. Virgo cultu religioso adoranda sit

1. *Collyridianorum hæresis.* — Hæretici, qui sanctos homines adorandos negant, nullam Virginis exceptionem faciunt. Sed quoniam nihil speciale afferunt ad cultum Virginis evertendum, et quæ generalia sunt, prædicto loco satis sunt pertractata, eos missos faciamus. Aliæ hæresis extreme contraria fuit Collyridianorum, qui Virginem adorabant ut Deam, et illi sacrificia offerebant. Ita refert Damascen., lib. de Hæresib.; et Epiphani., hæres. 78. Ecclesia vero, et catholica veritas media via incedit.

2. *Objectio.* — *Responsio.* — Dicendum est ergo primo, B. Virginem esse adorandam. Est de fide, ex supra dictis de Sanctis in communi. Nam si reliqui sunt adorandi, multo magis B. Virgo. Unde in septima Synodo, act. 4, 6 et 7, et in Tridentino, sess. 25, in decreto de reliquiis et veneratione Sanctorum, primo loco docetur Deiparæ adoratio. Sanctorum testimonia ex citato loco peti possunt, et statim plura afferemus, explicando rationem hujus adorationis. Ex qua etiam constabit a priori ratio hujus conclusionis. Contra quam nihil video quod objici possit, nisi fortasse Epiphanius, dicta hæres. 78, ubi negare videtur Virginem esse adorandam. Sed mens ejus ex hæresi quam impugnat, colligenda est;